

# Suomalainen luterilaisuus ja diakonia

Veli-Matti Salminen

Diakonian tutkimuksen päivä  
10.11.2017 DIAK



# Luterilainen reformaatio ja hyvinvointivaltio

- Esping-Andersenin (1990) kolme hyvinvointivaltiomallia:
  - Liberaali (esim. Iso-Britannia, USA); uskonnollinen pluralismi
  - Konservatiivinen / perhekeskeinen (esim. Saksa, Itävalta); katolisen kirkon vahva asema
  - Sosiaalidemokraattinen (Pohjoismaat); luterilaisen kirkon vahva asema
- Pohjoismainen hyvinvointivaltio: laaja-alainen ja perustaltaan universalistinen
  - Suomi: palvelut lähtökohtaisesti kaikkien saatavilla
  - Ansiosidonnaisilla etuuksilla keskeisempi asema, vaikka tasaetuudet käytössä (esim. lapsilisät, kansaneläke)



# Luterilainen reformaatio ja hyvinvointivaltio

- Kahden regimentin oppi
  - > köyhyys ja köyhistä huolehtiminen ei enää vain almuilla hoidettavia hengellisiä kysymyksiä vaan yhteisiä ”tämänpuoleisia” asioita
    - Päävastuu heikko-osaisista huolehtimisessa valtiolla
    - Kirkon ja kansalaisten tehtävä tukea esivaltaa tässä tehtävässä
- Hyvinvointivaltion rakenteet syntyivät mm. teollistumisen ja työväenliikkeen vahvistumisen myötä
  - Otollisen maaperän tälle loi luterilainen reformaatio



# Mitä on suomalainen luterilaisuus?

- Luterilaisuus kristillisessä opissa
  - käsitys Jumalan armollisuudesta ohi omien tekojen
  - kasvatuksen ja uskon omakohtaisen ymmärryksen tärkeys
  - käsitys luonnollisesta moraalilaista
- Luterilaisuus arvoina
  - lähimmäisistä ja ympäristöstä huolehtiminen ihmisen velvollisuutena
  - Työnteko kutsumuksena
- Luterilaisuus yhteiskunnan syvärakenteessa
  - luottamus instituutioihin ja ihmisiin
  - vahva hyvinvointivaltio, kirkko erillään valtiosta

# ”Luterilainen katsomus” arvoja, perinnettä ja uskoa koskevinä väittäminä <sup>†</sup>

Gallup Ecclesiastica 2015, N=4930	Täysin tai osittain samaa mieltä
Jokaisen on kannettava vastuuta toisista ihmisistä	86 %
Ei pidä edistää omaa etua vaan pyrkiä yhteiseen hyvään	77 %
Jokaisen ihmisen velvollisuus on tehdä työtä	72 %
Virsilauluperinnettä tulee vaalia	64 %
Työtä tekemällä ihminen toteuttaa kutsumustaan	62 %
Vanhempien tulee huolehtia lastensa kristillisestä kasvatuksesta	57 %
Armo kääntää ihmisen katseen omasta puutteellisuudesta toisten ihmisten palvelemiseen	42 %
Jumala huolehtii meistä kunnon puolison, luotettavien naapureiden ja hyvien ystävien muodossa	34 %
Ihmisellä ei ole mitään sellaista, mitä hän ei olisi saanut lahjaksi	28 %



# Kenellä oli luterilaisia käsityksiä?

## Lisää todennäköisyyttä

- + Syntynyt ennen v. 1960
- + Keski- tai suurituloisuus
- + Kristillinen oppi
- + Usk. konservatiivisuus
- + Uskonnollinen kasvatus
- + Jp. osallistuminen
- + Herätysliikejäsenyys
- + Kansallisylpeys
- + Myönteisyys kirkon ja valtion yhteistyöhön
- + Hyväntekeväisyys
- + Uushenkisyys

## Vähentää todennäköisyyttä

- Syntynyt 1960-luvulla ja sen jälkeen
- Pienituloisuus
- Sosiaalisen eriarvoisuuden hyväksyminen

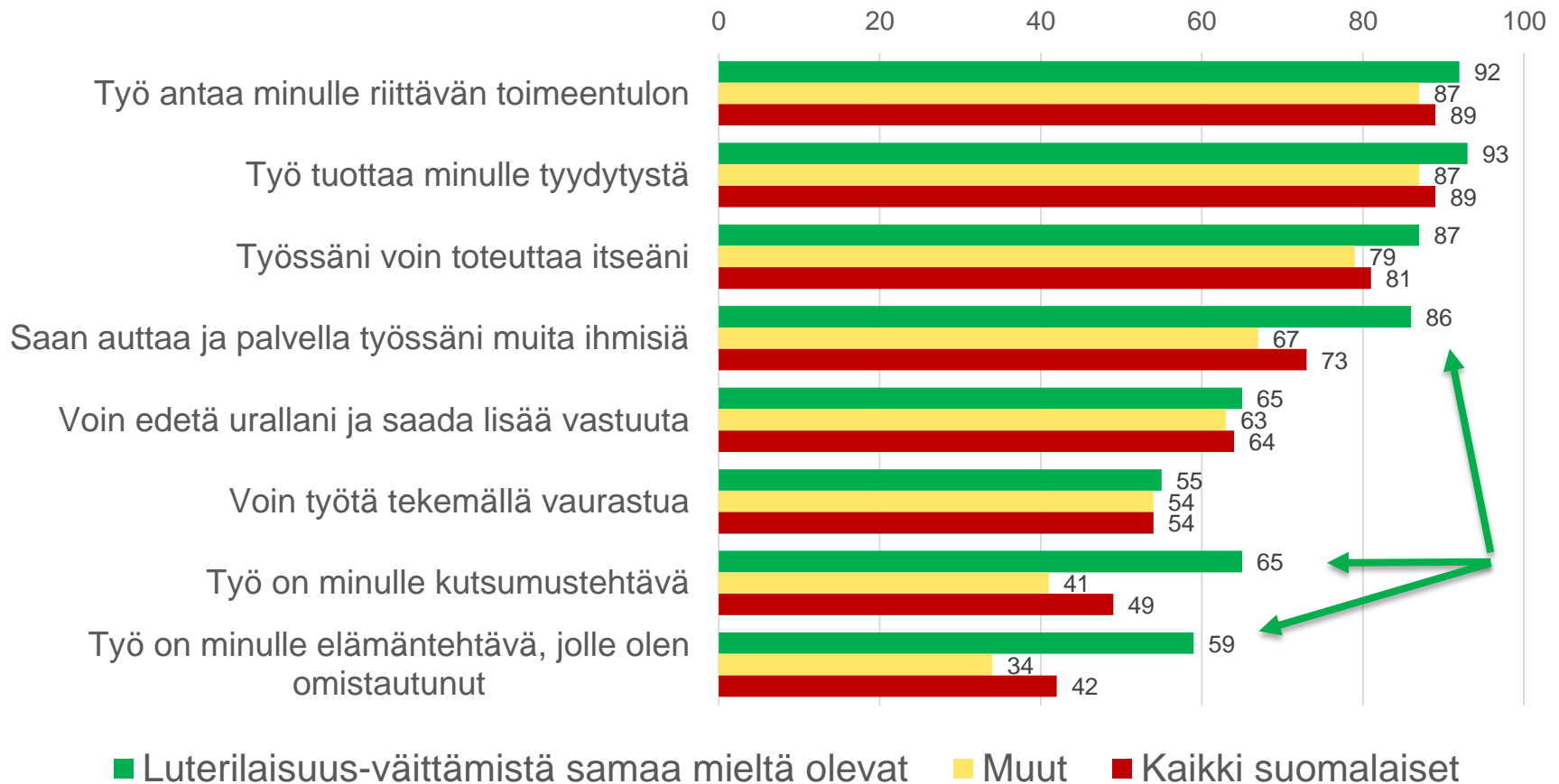
## Ei vaikutusta:

- Sukupuoli, koulutustaso, asuinpaikan kaupunkimaisuus, uskonnollisten yhdyskuntien jäsenyys, rukousaktiivisuus



# Työ nähdään kutsumuksena ja palvelutehtävänä

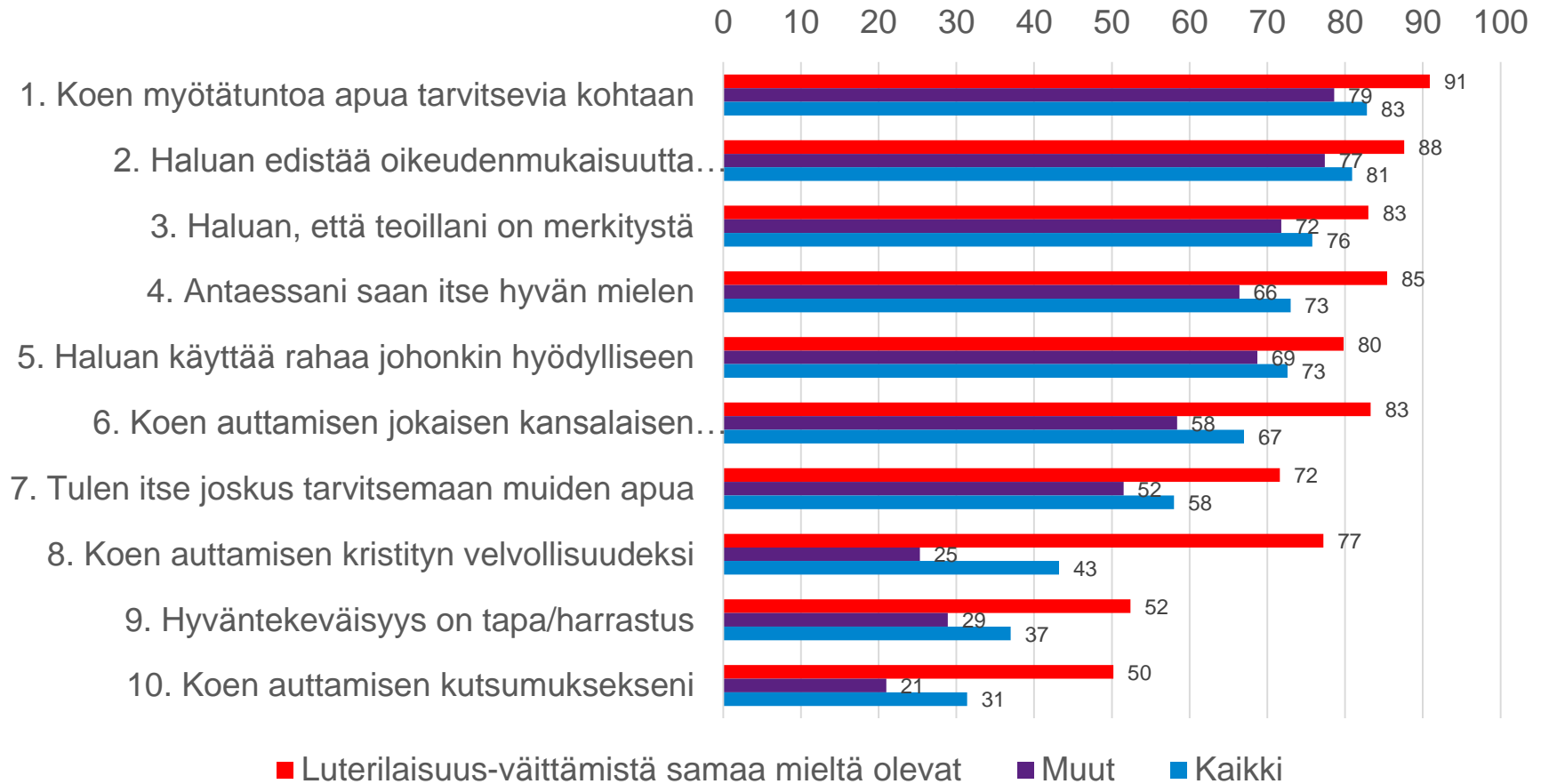
”Työssä minulle on tärkeää, että...”  
(% “hyvin tärkeää” / “melko tärkeää”)



Gallup Ecclesiastica 2015, N=4247–4250



# Luterilaisuus korostaa heikompiosaisten auttamista kansalaisen ja kristityn velvollisuutena



Gallup Ecclesiastica 2015, N=4249



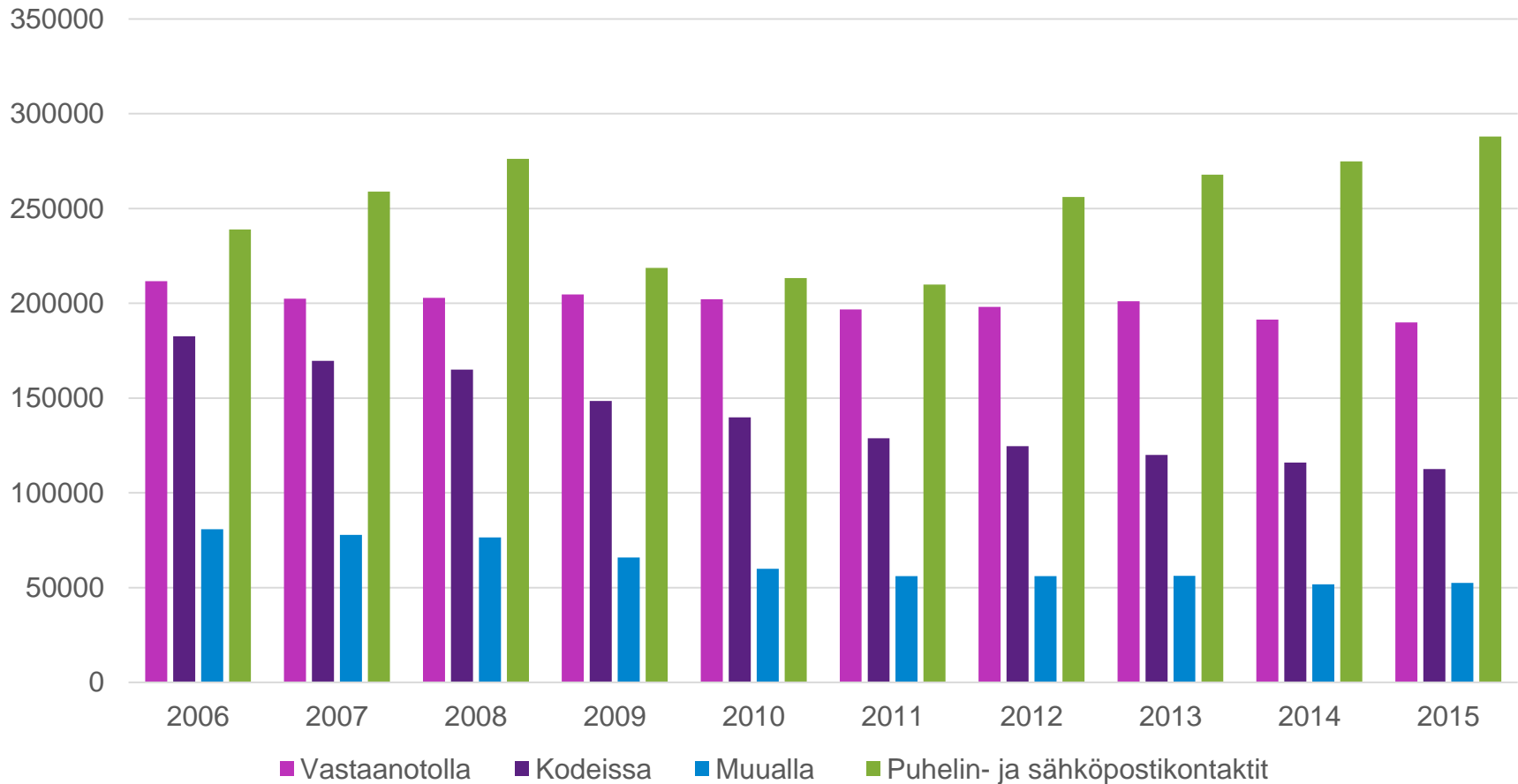


# Luterilaisuus ja yhteistyö yhteiskunnan instituutioiden kanssa

- Luterilaisessa ajattelussa kirkon ja valtion erilliset toimintapiirit ovat niiden tiiviin yhteistyön lähtökohta
- Luterilaisuus korostaa valtion päävastuuta sosiaalisen eriarvoisuuden tasaamisessa
  - Kirkko ottanut vahvasti kantaa hyvinvointivaltion puolesta
  - Toisaalta kirkko voi toimia yhteiskunnan omatuntona ja kyseenalaistaa valtion oikeudenmukaisuuden



# Diakonian asiakaskontaktit 2006-2015





# Diakonia 2010-luvun Suomessa

- Toimintatilastojen antama kuva:
  - Asiakaskontaktien määrät pysyttelevät samoina, painopiste muuttuu
  - Taloudellinen avustaminen ja ruokapankkitoiminta nousseet keskeisiksi (yli 67%:ssa seurakunnista lisääntynyt)
  - Alueelliset erot: esim. Espoon ja Helsingin hpk:n seurakunnissa kyetty lisäämään vapaaehtoisten määrää ja kehittämään uusia toimintamuotoja; Tampereen hpk:ssa kyetty kasvattamaan avustusbudjettia
- Paluu hyvinvointipalvelujen ytimeen vahvan julkisen sektorin aikakauden jälkeen
  - Riskinä tehtävien ”valuminen” diakonian hoidettavaksi ilman tasavertaista asemaa yhteistyökumppanina



# Diakonia 2010-luvun Suomessa

- Seurakuntadiakonian vahvuuksia julkisen sote-järjestelmän uudelleenjärjestelyiden aikana:
  - Itsenäisyys
  - Paikallisuus
  - Matala kynnyks
  - Universalistisuus
  - Vapaaehtoisten hyödyntäminen
- Diakoniatyö usein joustavampi ja nopeampi reagoimaan tilanteisiin kuin julkisen sektorin palvelut
  - esim. turvapaikanhakijoiden auttaminen
- Diakonia on myös yhteiskunnallinen keskustelija ja haastaja
  - ei pelkkä viimesijaisen sosiaaliturvan tarjoaja, vaan myös nostaa esiin hyvinvointivaltion puutteita



# Diakonian tulevaisuuden kysymyksiä

- Mikä on diakonian paikka palveluntuottajien joukossa? Miten kilpailuideologia voidaan haastaa?
- Miten paljon vapaaehtoistoimintaa ja vapaaehtoisuutta hyödynnetään? Miten vapaaehtoistoimintaa johdetaan?
- Mikä on diakonian paikka kansalaistoiminnassa?
  - Kansalaisyhteiskunta myös alue, jossa sosiaaliset ongelmat voidaan politisoida